

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Postrema ex Conciliorum autoritate probatio datas confirmans,
censurarúmque in aduersam examen.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CERTAMEN III.

*Postrema ex Conciliorum autoritate
probatio datas confirmans censura-
rumque in aduersam examen.*

Hactenus pro conclusione nostra ex locis scripturæ in terminis loquentis cert. 1. an. 5. & cert. 2. vique ad numerum 4. producta ex concilijs in sensu, quem litteralem pro nostra conclusione contendebamus, eorum verba in fidei de hac re sue professione intelligentibus magnopere confirmantur, & primum sexta synodus generatione 11. professionem fidei Sophronij in eius epistola ibi recitata approbat. Sicut autem professionis illius (quoad præsens attinet) verba. *De principio visibilis mundi* (tam actiuo, quam temporario) & *constitutione, qua facta est consuevit: quod omnia, non tantum visibilia, sed, & inuisibilia vniuersa Deus condidit* (non dæmon, vt Manichæi, atque hæretici alij volebant) *vt ex non existentibus protulit, vt existerent, & non existentia repente* (vno vt aiunt, impetu creationis) *protulit &c. qua & sapienti providentia continet, vt Deus suis operibus præsidens, principiumque omne temporale constituens.* Nobis cunctis notum, quod non, nisi corporum motu fit, aut est: ergo ante principium temporalis huius motus corporis, qui a corporei, & visibilis mundi creatione principium habuit, & cepit, creati Angeli, seu inuisibilia non sunt. Patet: quia alias inuisibilibus (quate, nec cunctis visibilibus, & inuisibilibus) temporale principium non constitueret contra Synodum, & professionem fidei Sophronij; nec repente omnia visibilia, & inuisibilia, seu simul duratione, vt ibi dicitur, sed æternius, & ante temporale principium inuisibilibus principium durationis Deus constitueret. Ecce sensum, quem illis locis. *In principio creauit Deus celum, & terram, & creauit omnia simul.* Contendamus: scilicet, de principio temporis nostri, & similitate durationis Sophronius, & sexta synodus profiterentur.

1. Testimonium secundum est ex Concilio Lateranensi 4. sub Innocentio III. relato, c. summe de summa Trinit. & fide Cathol. ubi ita definitur. *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur: quod vnus est solus Deus verus, vnus vniuersorum principium, creator omnium, inuisibilium, & visibilium, spiritualium, & corporalium, qui sua omnipotente virtute simul, ab initio temporis.* (Scilicet similitate durationis temporis nostri initio, quod enim simul, id est pariter, seu æque, omnia inuisibilia, seu spiritualia, & visibilia, seu corporea, & materialia creasset, iam prædixerat, & explicatus continuo subiungit) *vtamque de nihilo condidit creaturam spirituales, & corporales, angelicam videlicet, & mundanam, scilicet pure corporalem, quia cæli, & terre creatione in temporis principio, ex quo deinceps corporea reliqua producerentur corporum omne creatum est, vt ex Gregorio Magno recitabamus, cert. 2. n. 1. ac deinde, (id est deinceps) humanam, quasi communem spiritui, & corpore constitutam.* Id est successu temporis vique ad diem creationis sextum, in quo homo creatus, seu formatus est: cui prima creationis die, ex quo adæquate, sumptus condere, (vt reliquis pure corporeis) prima creationis die eiusque temporis principio, creatum principium non est, cum pars, & præcipua ipsius, anima spiritualis, neque ex cælo, & terra, neque ex spiritibus Angelicis temporis initio creatis fuerit producta, sed à Deo, & ex nihilo creata. Hæc vero particula, *deinde euasione* alijs eis particulis Genes. 1. in principio. Et Ecclesi. 18. simul, quod non de principio, & similitate rigide accepta durationis, qua parum pro nihilo reputatur posse intelligi, satis concilium præcauit: siquidem hominem non simul, & initio temporis (de quo loquitur, dum ab initio temporis, simul Angelos, & pure corpo-

ream creaturam conditos asseruit) conditum ait, sed *postea, seu deinde.* Si enim non de principio temporis, & similitate durationis physice rigide acceptis, sed moraliter solum, & communi hominum æstimatione, quæ parum (præcipue in tam magno temporis spatio quod ad ecclesiastici durationem præcesserat) pro nihilo reputatur, eas particulas intelligeret, cum quinque solum dies à creationis primo, ad sextum, quo homo conditus est, excurrerint, simul, & principio temporis, cum inuisibilibus, & visibilibus conditus homo diceretur. Nec præstat quidquam instantia Arriagæ nostri: quia fide similitate durationis physice in vtraque substantia creanda ageretur, illud *deinde*, de reliquis post primum diem productis vsque ad sextum dici etiam deberet: siquidem ex doctrina Gregorij à nobis recitata, cert. 2. n. 1. ex. 3. moral. c. 9. & approbata à S. Th. q. 74. a. 2. ad 2. anticipato dedimus solutionem.

3. Igitur tam sexta synodus cum Sophronio, quam Innocentius tertius, cum Lateranensi Concilio vtraque fidei professione conclusionem nostram tenuit, & litterali sensu rigido pro principio temporis physico, in quo inuisibilia & spirituales pure creaturæ, siue Angeli, & simul, similitate etiam rigida durationis eiusdem, & instantaneæ, cum visibili & pure corporeo mundo, cælo scilicet materiali, ac terra fuerunt creata in Genes. & Ecclesiastice contineri docuerunt. Inde apud scholasticos jam pridem orta quæstio est: an præsertim post Concilium Lateranense opposita sententia aliquam theologice censuram mereatur? Atque (à leuiori inchoando) an debeat temeritatis notari? qua in re Caictan. 1. p. q. 61. a. 3. & Sixtus Senensis lib. 5. sue Biblioth. annotat. 5. & Thomistæ alij Dominicanæ recentiores, ac Vazquez noster t. 2. in 1. p. q. 224. c. 5. tametsi cum scholasticis omnibus minus longe, quam nostram probabilem reputent opinionem aduersam neutriquam tamen, adhuc temerariam esse censendam Vazquo nostro subscribit Arriaga, d. 1. de Angelis section. 3. num. 11: ego non dubito, Graden. tract. 10. num. 10. Pefant. & sane hoc statuto, non multum Dominicanæ illi recentiores exceperunt, cum simul docuerunt aduersam nostræ opinionem defendi licite posse opinionis enim absolute probabilis quantumvis minus probabilis, licet, Defensio Doctorum ita sententiarum fundamentum esse potest: quod neque in scriptura, neque in concilijs recitatis determinatus sensus illarum, vocum *in principio, & simul*, quem intendimus, ne indirecte quidem, & obiter expressus sit; vt non probabiles alios vtroque recipiant. Secundo, quia scholasticorum omnium etiam consensus nequit Græcorum Patrum communi, ac fere omnium concordæ sententiæ, ita prævalere, vt ab ea omnem etiam extrinsecam probabilitatem excutiat: maxime cum eisdem Patres Latini memorati accesserint. Et Hilarius 12. de Trinit. versus finem, & contra Auxantium Ariannum: vtroque enim ait. *Angelorum origo terra creatione reperitur antiquior, & Ambros. ex hamer. c. 5. Angeli, & si aliquando esse ceperint erant tamen quando hic mundus est factus, & præfat. in Psalmos ait: eos Deo laudes canere, aut ipsum mundi initium.* Tertiò quia nemo scholasticorum trecentis totis annis aduersæ sententiæ censuram vllam Theologicam affigere ausus est, & si omnes dissenferint, post quos annos Ferrara primum censura illam sugillauit: nimirum ob debitam, tot, tantisque Patribus, obsequantiam quam S. Thom. citat. a. 3. corp. sine profiteretur. Et sane qui tot Patrum sententiam sequitur, & si cum eis fallatur, temerarius esse nunquam potest.

4. Dicendum tamen est: aduersam sententiam temerariam, post concilia præfata, vt minimum esse, ita quotquot erroneum in fide, seu hæresim appellant. De qua censura, Examen, & iudicium nostrum subiiciemus. Expresse vero temeritatis eam notant plures, qui errorem, & erroneam negant. Canus 5. de locis cap. 5. ad fin. quæst. 4. scribens non posse iam illam defendi, sine temeritatis nota, ne quid amplius addat, & S. Thom. & scitatur. a. 3. corp. ob Nazianzen. auctoritatem, eam erroris damnare, non audeat, prius autem ad corporis medium, & si Nazianzen. 1. & aliorum P. a. auctoritatem præ oculis haberet, eiusmodi

b 3 sententia

5 Imo Basilii, pia interpretatione eget; ne Angelos ab aeterno creatos docuiffe credatur. Ambrosius, certe, cum Basilij exhamenon fecit ad verbum, in suo transcriptis, solumque in latinum vertit; non magis anget sententia huius auctoritatem, quam textus eiusdem in aliud loci idioma versio; solum addit ibi de suo, quod Basilij verba, quæ æternitatem creationis Angelorum erroneam sonare alij possent, & omiserit, & tempore factam expressit. Itaque Patrum Auctoritas, neque tot est, arque tanta, quanta ab aduersariis putatur; cum nullo scripturæ testimonio, sed sola Platonis ratione credita, quam examinata, nitatur: cuius detecta debilitas Patrum, qui ea ratione ducuntur, auctoritas. Infringitur, eosque, vt homines, deceptos probat: vt decipi possunt, & decepti alias, non semel sunt, dum, vt homines discuntur. Origenis auctoritas, quam exigua, vel nulla, hac in re sit, non solum, quod ex homilia prima in Genesim, seu eius patriarchon erroribus (scilicet desumatur; sed, quod, eo, ipso textu, qui pro aduersa sententia referitur suum errorem dementibus, seu animabus nostris, ante insinuationem in corpora, imo ante cælum, & terram creatis non solum indicant, sed expresse, euacuat. Igitur Patrum auctoritas pro aduersa, cum ex debilitate rationis Platonice, qua ducti sunt, tum ex maiori numeri Patrum, qui nostram docuerunt, tum ex fundamentis scripturæ litterali, & rigido sensu acceptæ, quibus in nostram sententiam fuerunt induci, tum ex Conciliis generali sexto, & Lateranense 2. quæ eo sensu ea scripturæ loca intelligunt, iuxta superius dicta (vt abstraham modo ab ea, questione, an definitione, an obiter ita ea intelligant? de quo à numero 3.) cum Patribus, qui vtrique concilio adfuerunt: tum ob scholasticum omnium auctoritatem, qui præfata scripturæ, & conciliorum testimonia, eo sensu, & sententia intelligentes concordi iudicio ad-

terfari referunt, noſtramque amplecti ſunt, ut
mine audente Patribus adueſſe conſentire i et quib
bus omnibus conſtat, eam adueſſe ſententia
arritatem, facis non eſſe, ut jam poſt priores
cunctis eximant adueſſe temeritatem i id quod ma
rit firmatatem recipiet ex conſenſu i de ſoluz
rentia contenta in eius definitione, quod autem ſcholaſti
corum nemo vique ad Fertare tempora, de adueſſa
cenſura egreſſi, nedum illi eam inuenerit, et deſer
uerit. S. Thom. reſpondit i qui licet initio conſe
ſentiam noſtram ſolum probabiliter dicit, et
ea medium tamen improbabilem dicit adueſſa, i
cundo ab ipſo S. Thom. ſcholaſtice ſoluz adueſſa
et coetaneo, quaſtionem fidem, motam, in ſi
uerſa, error eſſet contra fidem, et affirmatiue
de ecceſſim inferior conſtabat. Ac deinde accipit,
ſcholaſtici, Cenſuram, quas mercedem ſententia
tij omnes, ad rem ſcholaſticam ſpectantes, cu
men, et ſtudium frequens, non fuit, nec, ſi
erum capitalium, quibus directe, et ex multo di
mandis cenſura coacta fuit, de reliquis vero, et
de leuioribus errore cenſuris, antiquis ſtudium, non
ſcholaſtici, ſolum, fed interpretibus. Non fuit
quod tamen noſtris ſaeculis, quam magnum eſt, et
errores in Theologiam, et Eccleſiam Catholicam ex
cant, fed longius arcetur.

6 An vero post Lateranensem Concilium error, ut de
ronea contraria sententia censenda sit, sit eius apud
scholasticos, & scripturæ interpretes communis
acrior. Negavit Caietanus cit. art. 3. cum Recentioribus
Dominicanis, Sixtus Sive, vii. propine laod.
Præpositus, & Vazquez, & reliqui, qui à temerariis
etiam nota, vindicare illam contendunt. Eius Dico-
nus Thom. eo a. 3. non esse erroris damnamus ex-
presse docet. Erronem vero, *vel* errorem in fide il-
lam esse, post definitionem Lateranensem Concilii re-
tractat docet Ferrar. 2. contra gent. c. 92. & Cum for-
te *præ amplius*, inquit dicam cernitis notavit. Mo-
lina supra §. *contrarium videtur*, sub initium ita ver-
bis, *quæ sententia*, Ferrar. *mibi* *semper* *vera* *videtur*,
ex proprio fidei locutus: licet ob extrinsecum doc-
trum aliter sententium auctoritatem, non esse erro-
rem, seu hæresim, (Judicialiter scilicet) damnamus, de-
nec communis in Ecclesia ea censura sit, *affert*, *cum*
§. *verum* Refert autem, §. *contrarium docet* Insuper
interpretes. Sibi contraque pro ea censura, ut i.
genel. caput, ad quod postea Cornelius, §. *quon-*
Quiros d. 51. sect. 3. n. 20. vii. citat Dominicanos
Bannez, & Soarium supra: quorum ego iudicio sol-
cribo: quod & S. Thomæ aliquando fuisse videtur.
Nam opuscul. 2. 3. (quod tunc de explicatione dec-
retorum Concilii Lateranensis fuit) contrarium *sententiam*
ait definitioni decreto illo contrariæ addidit. Eius
quippe occasione obligandi alium Originem errorem
i quod scilicet creatis antius duratorem Originem in trans-
gressum supplicium, & vincula mundum corporum,
cui alligarentur, & quasi in eo cæterum verborum,
creantur Deus: Cum autem eis locus verbi, quibus
ante cæli, & terræ creationem, Angeli creati non
esse, sed simul durarent cæpisse, dicat contra pat-
tem eius erroris primam; & quæ Origini ad decedendo
partem sui erroris fundamentum fuit) definiti eo de-
creto possit, plane, ut illos, simul tempore, &
ante, cum cælo, & terræ creatos Angelos definitum
eo decreto S. Thomæ censuerit, *vel* contendunt, ne-
que non potest, nisi negando. (vt Dominici auctor,
ex aduersariis referunt negare) Eius opusculi fuisse
auctorem: quod vii visis suis opinionibus expresse
aduersarius deprehendunt, respondere, non solum
adferunt: vt dum textus S. Thomæ contra alios infu-
gere inculcat exemplo hoc suo facilem solutionem
solutionem. cæterum, & si alterius cuiuspiam
tutiqui Doctoris opusculum sit, habemus contra aduersa-
rios jampidm, & longe ante Ferrar. opinionem latam,
& c. vii quidem doctissimum scilicet scripta excel-
lentia & c. vii quidem doctissimum scilicet scripta excel-
& antiquam, nimirum, opus a. S. Thomæ omnia ius-
to Magistro digna reputata ab eius amantissimis Dis-
cipulis

cupulis Dominicanis, ea tempestate Doctissimis conquirentur, colligerenturque.

Vade illud, cui adversarij in primis insunt, dicitur: credibile non esse, trecentis à Lateranensi hac definitione annis ad Ferraræ tempus decursis neminem scholasticorum erroris adversam sententiam notassetimo vero S. Th. ab ea illam expresse vindicasse, quod fieri non potuisset, si ibi nostra conclusio definitur. Vidimus enim jam pridem doctissimo scholastico S. Thomæ, vel eius saltem cortaneo erroris eo opusculo fuisse notatam, quod si eius opusculi author S. Thomas fuit fors Concilij definitio alibi non occurrat, cuius nec in argumento, sed contra meminit ad quæstionem in corpore decidendam; sed solum textus ex Genes. I. nec posset non illam definitionem in corpore explicare, si memorie occurreret, ut oppositam sententiam, non esse errorem defenderet. Valdeque est verisimile postea definitionem, præfatam Sancti Doctoris memorie occurrentem ex instituto examinasse opusculo, & definitam ibi conclusionem nostram, ut errori Originis memorato occurreret docuisse. Nec refert concilium hoc non contra errores Originis, sed Joachimi, & Almerici, male de Trinitate sentientium fuisse coactum: nec de Originis erroribus damnatis jam pridem in conciliis anterioribus agi in Lateranensi oportuisse, sed certe posteriora concilia errores ab anterioribus damnatos, & veritates ipsi adversas definitas, iterum in suis fidei professionibus repetunt, & si non solum erroris cuiuspiam occasione cogantur, ut ex Tridentino, Toletanis, imo conciliis omnibus, & hoc ipso cap. firmiter constat: in quo multa alia fidei dogmata contra errores alios, jam diu damnatos ponuntur: instant vero Caietan, & Sixtus Senensis errori Originis memorato, ex concilij intentione damnando (quod scilicet per se suamque intrinsicam bonitatem mundus corporeus, nec amaretur, nec creatus à Deo fuerit, sed ut carcerationi Apostatarum Angelorum inferuieret (quod simul duratione cum eo Angeli crearentur) ac non antea parum conferre, vel nihil: quare neque id potuisset ibi definiti, neque definitum ibi à S. Thom. declarari. Cæterum, cum quavis occasione, & intento concilium habeatur, & ad definiendum procedat, possit ex Spiritus S. motione, & illustratione veritatum aliarum in scriptura contentatum, eas etiam definire, si definitionis verba cum sensum plane, & determinate contineant, quo veritas alia declaratur (ut Caietanus, & Senensis in præfati fatentur) eam definitam, etiam esse certissimum est. Insuper: cum inde Originis præcipuum hunc suum errorem statueret, quod Angeli antea creatione mundo corporeo fuerint creati, intente damnationis eius multum referebat eius partis errorem aperire definitione veritatis oppositæ: quod non antea, sed simul cum mundo corporeo, & visibili fuerint creati: ac proinde, quod in qualibet suo principio, nec sola conclusio ne erraverit.

8 Idcirco Vazquez noster duabus rationibus tantum insistit. Prima c. 3. num. 18. ex dictis c. 2. quod illud simul definitionis illius similitudinem durationis, determinate, non significet ibi, sicuti, nec Ecclesiast. 18. Verum, cum in ea definitione, addatur *ab initio temporis* (quod sexta Synodus voce illa *repente* æquivalenter explicuit, iuxta dicta numero primo, & secundo, locum ea evasio non habet. Secunda ratio, quod nullo fundamento scripturæ) cuius loca adfuerint plures alios sensus literales, ut ostenderat, cap. 2. patiuntur ea definitio niteretur: cum tamen quicquid, ut commune dogma Ecclesiæ proponendum, definiendumque est debeat in scriptura contineri, ut communis scholasticorum sententia fert. Sed neque in Patrum & Ecclesiæ communi, & constante traditione, quæ verbo Dei scripto substituitur: quandoquidem tot, tantique Patres oppositum docuerunt: ergo absque firmo fundamento, & necessario ad id definiendum concilia præfata processissent, quod infallibili assistentiæ spiritus sancti ad fidei dogmata definienda repugnat. Explicatus Vazquez totas rationis eius vires, ac brevis edisserit, (ut vide-

re in ipso est citato capite tertio, numero decimo octavo §. ultimo) supponens spiritus sancti assistentiam, in dogmatibus definiendis, non esse, ut denuo illa revelet, sed ut mentem definitoris Pontificis, siue in concilio, siue extra illud, illustret, & quasi manu ducat, ad deprehendendam veritatem definiendam in locis scripturæ (& si non ita clare, ut à quovis, etiam perdocto, determinate in eis percipi possit) contentam, eo vero ad maiorem rationis & evasione huius efficaciam, & firmitatem supposito, infirma est, facileque excluditur, & aperte confutatur, etenim, & si enim particula illa *in principio, seu initio temporis*, & illa, *creavit simul*, sensus, & significationes alias quas velis, literales habeant, etiam ab spiritu sancto eis locis intentas, negari tamen, nequit propriam, etiam, & litteralem, imo cæteris rigidior, esse de principio temporis, & similitudine durationis: ergo potuit spiritus sanctus illustrare Patrum concilij, & Pontificis definitores mentes, ut deprehenderent illud proprium significationem earum vocum, & propositionis eis locis contentæ sensum à se intentum esse de principio, & similitudine durationis, in qua visibilia, cum invisibilibus seu cælestibus spiritibus creata sunt, vel alios sensus, qui literales videri possent excludendo; vel ab eorum exclusione præfendendo, vel utrumque sensum manifestando: quod hic præfatum videtur ad Ecclesiasticum locum, ut simul omnium æque, & pariter à Deo creatio definiretur, ac subiuncta particula *ab initio temporis*, non illa solum, sed similitas, etiam durationis, & creationis, omnium definiretur: quare debitis fundamentis scripturæ, & assistentia spiritus sancti definitum postremum hoc fuit, cum in Lateranensi expresse, cum in sexta Synodo voce illa *repente*, subobicuit: quare, & si ante Lateranensem locum ambigendi & aliter sentiendi, Patribus, & doctoribus circa censuram fuerit, fatenturque Augustinus 11. de civit. capite 32. Theodor. & quæstione tertie in Genes. remque esse, in qua quilibet pro libito discurret, ac censeat; aut post Lateranensem, non sine temeritate, & errore adversa sententia afferretur: maxime, cum nullo solido fundamento scripturæ, aut rationis innitatur; quod tamen explicandum, corrigendumque post eam definitionem foret, si adfuerit.

CERTAMEN IV.

Adversa sententia fundamenta, Genadique, & Eugubini somnia de re præfate profligata.

Ratio ex majore dignitate Angelorum, quam corporum creatorum, à Patribus nonnullis, & Doctoribus adversæ sententiæ petita, non solum evasæ, sed inersa, in ipsos actiter supra fuit, certam. 3. numero quarto. Alia vero, ne Deus per tot sæcula ante mundi creationem esset otiosus, probaret, si quid Angelos, ab æterno creatos, cum ante quamvis durationem, quantumvis creationi mundi anteriorem, præcedat æternitas, in qua Deus infinite diutius fuerit à creatione omnium oriatus, nec Angelos ab æterno condiderit, quod absque hæresi asseri nequit. Ex scriptura opponunt adversarij primo Moysen nihil de Angelis, eorumque creatione, nec principio, nec progressu dierum creationis mundi corpori dixisse cum reliqua corpora, eo tempore facta, satis minute referat: ergo quia non in eo, sed ante illud totum tempus sunt Angeli creati. Negatur antecedens Ab Augustino quippe nomine lucis primo die creatæ Angeli intelliguntur, diebus illis suis, allegorici non tamen litteraliter admittendis, ut supra dicebamus. Isidorus vero, & Beda recitari cert. 1. num. 3. & hic etiam in suo exhameron, & si non